

Geleneğin temasını ve dokusunu alıp, dijital ortamda hat sanatını baştan oluşturan, çağdaşın sadeliği ile geçmişin süsünü birleştiren, harflerin kıvrımlarıyla neşenin olsun kasvetin olsun hayatın tüm yönlerinin nüanslarını ahenkle dans ettiren Bağdatlı bir üstâd, Malik Anas ile söyleşi.

Hat sanatına olan ilginiz ne zaman ve nasıl başladı? Bu aşkın hikâyesi nasıl başlıyor?

Çocukluğumdan hatırladığım binlerce kitabın arasında büyüdüğüm! Ailem Irak'taki en eski kitapçılardan birinin, 1936'da kurulmuş el-Muthanna Kütüphanesi'nin, sahibidirler ve doğal olarak ben de eski kitaplar ve hat ile içiçe büyüdüm. Neredeyse her kitabın kapağı veya girizgâhı hat ve kompozisyon açısından bir sanat eseri gibiydi; öyle ki kitapların adlarını kapaklarının tasarımından, kapaklardaki yazıda kullanılan hat türünden yola çıkarak hâlâ hatırlayabiliyorum. Nitekim 15 yaşlarında hat yoğun olarak ilgimi çekti ve farklı tarzlar arasındaki farkları öğrenmeye başladım... hatta resmen başlamam böyle olmuştur.

Peki, hiç klasik hat eğitimi aldığınız veyahut hat dersleri aldığınız oldu mu?

Elbette, hatta olan tutkum büyümeye başladığında dönemin en tanınmış üstâdlarından biri olan Hamid el-Sa'di ile görüştüm ve öğrencisi olmayı talep ettim, o da beni kabul etme lütfunda bulundu; çok değil bir hafta sonra ilk Sülüs çalışmamı ona sundum. Bunun dışında bir başka hat üstâdı olan Haydar Rabi ile de birkaç sene çalışmışlığım var.

Klasik hattın dışına çıkan çağdaş tarzlar ve dijital hat sanatı henüz oldukça yeni ve klasik hat taraftarlarınca hâkir görüldüğü de oluyor... klasik hat eğitimi almış birisi olarak, siz niçin dijital hat sanatını tercih ediyorsunuz?

Geleneksel hat sanatı çalıştıktan sonra karşıma çıkan bir şeydi dijital sanat... dijital sanat ilgimi çekince bir süreyi ilgili araçları öğrenmeye harcadım, hat sanatının dijital araçlar çerçevesindeki potansiyelini fark etmem 2005 yılında oldu. Bu noktadan sonra dijital olarak üretilen çağdaş hatta eğildim ve uzmanlaştım. Birçok eserimin %100 dijital olarak çizilmediği aşikâr fakat her daim, en azından son rötuşları, çizimleri, kompozisyonu vs. dijital olarak yapıyorum.

Çağdaş ve dijital olmanın ötesinde, tarzınızı nasıl tanımlarsınız?

Fikrimce tarzım İslamî, Arapça hattın ruhunu yakalamaya çalışan soyut, çağdaş bir hat türü.

Nitekim eserlerinizde soyut formlar odakta, özellikle de harf formlarını çeşitli motiflerle, illâ ki dil açısından anlamlı sözler oluşturmayacak şekilde birleştirmeyi seviyorsunuz; bunun arkasında herhangi bir sebep veya ilham kaynağı var mı?

Hatla olan yolculuğum boyunca dünyanın her tarafından geleneksel ve çağdaş hatta uzman yüzlerce hattatın eserlerini inceledim; sonunda şunu anladım ki hat her daim metnin anlamı etrafında dönmüyor. Yazma eyleminin kendisi ve harflerin formları – her dilde – kendi başlarına ayrı bir güce sahipler. Örneğin bu sebeple, favori hat eserlerimin arasında çağdaş Japonya ve Çin kaynaklı hat eserleri mevcut; bu eserlerdeki yazıların anlamını anlayamama rağmen eserlerle ilişki, özdeşlik kurabiliyorum. Benim için eseri özellikle güçlü ve özel kılan kompozisyon, düzenleme ve aranjman.

Öte yandan, soyut kompozisyonların birçok farklı yoruma kapı aralayacağını düşünüyorum ki bu da eserin kendisini bir bütün olarak zenginleştiren bir unsur gibi görülebilir; böylece eser dillerin yetersizlikleriyle sınırlandırılmış da olmuyor...

Harflerin formlarının sözlükte bulunan sıradan anlamlarının ötesinde mânâlar barındırabileceğine işaret ediyorsunuz...

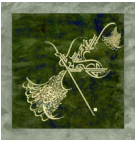

Favori eserlerinizin arasında Japon ve Çin hattından örneklerin olduğunu belirttiniz; eserlerinizin gerek farklı sanat formlarından gerekse farklı hat formlarından, örneğin Japon veya Çin hattı gibi, ilham aldığını düşünüyor musunuz? Eserlerinizin Arap harf-formları üzerine, İslamî temalarla inşa edildiği, bununla birlikte çok-kültürlü bir yön de barındırdıkları sonucunu çıkarmak mümkün mü?

Umarım... geleneksel Arapça hatta yeni şeyleri denemek için çok az bir alan bırakıldığını görmüşsünüzdür; uygulamanız gereken o kadar çok kural ve prensip var ki... Bunun kötü bir şey olduğunu söylemiyorum, bu kurallar ve geleneklere saygı duyuyorum fakat daha fazla deney yapmayı, aynı anda da bu güzel geleneğin özgün ruhunu muhafaza etmeyi arzuluyorum.

Hatta olan ilginizin kitaplarla başladığını söylediniz, ana hat serinizin ismi de “Oriental Pages” (“Doğu’nun Suhufu”)... Bunlar çizim yaparken size ilham kaynağı oluyor mu?

El yazmalarına âşığım, ne zaman yeni bir esere başlasam henüz keşfedilmemiş bir el yazması olduğunu hayal ederim! Bazen eserin son düzeni, görünümü ilk karalamalarımın oldukça farklı olabiliyor zira eseri ilerledikçe keşfediyorum.

Iraklı, Bağdatlısınız... son birkaç yıldır bölgede devam eden siyasî ve askerî olaylar ve sorunlar sizi bir sanatçı olarak nasıl etkiledi? Eserlerinizi veya eserlerinizde irdelediğiniz temalara etkileri oldu mu?

Irak'ta yaşayıp da bu kötü ortamdan etkilenmemek açıkçası imkânsız. Allah'a şükürler olsun ki hat benim bu ortamdan uzaklaşma yolum, sığınağım oldu; bu sebeple hattın ortamımı, çevremi etkilediğini düşünüyorum ortamımın, çevremın hattımı etkilemiş olmasından ziyade...

Hat oldukça soyut bir sanat dalı, bazıları bu sebeple insan deneyimi ve günlük yaşamın gerçeklerinden bir miktar ayırık olduğunu, ayrıca biraz eskimiş olduğunu düşünüyor. Sizin hatta olan bakış açınız nedir?

Kesinlikle hayır, sanatı daha iyi anlayabilmeye ihtiyaç duyduğumuzu düşünüyorum böylece sanattan zevk almak için illâ ki günlük yaşantımızın bir parçası olması gerekmediğini de anlayabiliriz. 12 yaşlarındayken “Soyut Sanat” diye bir şeyin niçin var olduğunu anlayamıyordum! Bana hiç de ilginç gelmiyordu... Şimdi ise soyut sanat eserlerinden büyük zevk alıyorum ve onlarla ilişki kurabiliyorum. Hat sanatı hakkında çok daha fazla şey öğrenmemiz, estetik hat eserlerini daha iyi kavrayabilmek ve bu zengin gelenek ve sanat formundaki denge ve letafeti anlayabilmek için iyi bir göz geliştirmemiz gerekiyor.

dunyabizim.com